

Levitációstációk

feLugossy László, Bukta Imre, Szirtes János: Levitáció

Szentendre, MűvészetMalom, 2017. IV. 8. – VI. 11.

CSÉKA GYÖRGY

feLugossy László, Bukta Imre és Szirtes János Levitáció című kiállítása repülőgépporrból, rőzséből, szemüvegből, kartonból, celluxból, lámpaizzóból, csónakból, fotóból, faszékből, fonálból, diszkófényből, tabletből, karácsonyfából, tévéből, vajköpülőből, videóból, szakajtóból, rózsafüzérből, kávégépből, gyümölcsfából, festményből, befőttesüvegből, üvegtörmelékből, perzsaszőnyegből, szappanból és talicskából áll.

Ahogy Gulyás Gábor kurátori elképzeléseinek leírásakor is reflektált rá, nem lehet figyelmen kívül hagyni a kiállítás tágabb kontextusát, azaz Szentendret, pontosabban a város skanzen jellegét, amivel a MűvészetMalom és jelen kiállítás is meg kíván birkózni. Nem teljes sikerrel, ugyanis a volt fűrészmalom részint romként megőrzött, azaz nem modernizált épülete és a jelen kiállítás is némileg szigetként lebeg a valahol a régmúltban, a 80-as években megrekedt, díszlet és spektakulum jellegű kisváros felett. Szürreális élmény végigsétálni a hosszú sétáló- és kirakatutcán a múzeumig, majd a tárlat megnézése után vissza. A szürrealitás, vagy másként fogalmazva, a „Dada él” élménye, ebben az esetben mintha a Levitáció, pontosabban feLugossy anyagának a része lenne, vagy segítene ráhangolódni arra.

FELUGOSSY LÁSZLÓ:

Elszálló pálya, 2017,
ready-made objekt

BUKTA IMRE, FELUGOSSY LÁSZLÓ, SZIRTES JÁNOS:

Fel-Feldobott, 2017,
videoperformansz

fotó: Berényi Zsuzsa

fotó: Berényi Zsuzsa

A tárlat szerkezete lineáris, labirintusszerű. A munkák kisebb és nagyobb terekbe, térrészetekbe, folyosókba, szobákba vannak építve, szórva, és a kiállításnézés egy egységesnek tekinthető terv, tervrajz alapján történik. A művek, műcsoportok némileg iskolás módon lettek felsorakoztatva a hosszú és tekervényes vonalon, az alkotók egymás után következnek. Bevezetésként egy feLugossy-, egy Bukta- és egy Szirtes-mű, majd egy közös videoperformansz látható, azután feLugossy munkái, amelyeket Bukta, később Szirtes követ és zár.

A munkák változatos módon és stratégiákkal járnak körül a levitáció fogalomkörét. Azét a fogalmét, amelynek a köztudatban inkább a parapszichológiai vagy ezoterikus konnotációi ismertek. Elsősorban az, hogy különböző vallásokban, eksztatikus állapotokban a személy a lélek pusztá erejével, önmagától képes a levegőbe emelkedni, azaz legyőzni a mindannyiunkat uraló gravitációt. A levitáció az, ami ebben az értelemben, itt a Földön számunkra lehetetlen, de ami a kiállítás plakátjai szerint itt és most mégis lehetségessé vált, egy kiállítás erejéig. Hiszen egy létrehozott mű bizonyos értelemben soha nincs sehol, nem rögzített és rögzíthető, levítál az alkotó és a befogadó között, fölött, a befogadásokban, majd különböző korok, kontextusok, azaz az értelmezések horizontján lebeg, irizál.

feLugossy, szó szerint véve a témát, egy repülőgép orrát dolgozza és állítja ki, egy levítáló eszközt szállít a földre és dadaizál, hogy az ne jelentsen semmit, pontosabban jelentsen sok mindent, de egymásnak ellentmondót. Úgy, ahogyan azt már feLugossy munkásságában megszoktuk. A felütés után kisebb-nagyobb művek és egész szobákat betöltő installációk (*Jókedv kávézó*, 2017; *Nem szeretnék a hanyatlással egyet jelteni*, 2017) következnek erősen nyelvközpontú megformálásban és kontextusban, abszurd, neodadaista, ironikus, a jelentéseket erőteljesen lebegtető – vagy másként: szétrobbantó – módon, változatos anyagok laza, spontán, néha ötletszerű neobrutális és neoamatőr bevonásával, felhasználásával. A művek mennyisége és készítésük frissessége sem tudja azonban elleplezni esetenkénti kontextusvesztettségüket. Az ötletek és poérok nagy részét túlságosan ismerős, gyakran öncélú mechanika működteti, ami sokszor lapos vagy/és üres vagy nagyon aktuális reflexiókban (konzumidiotizmus, fészbuk, országos koponyaelhárító központ) manifesztálódik. Kevésbé akarnak robbanni ezek a valaha robbanékony és friss töltetek, inkább csak működtetve vannak, persze a feLugossytól megszokott magas és szórakoztató színvonalon. Ami voltaképpen nem kevés.

Bukta Imre igen erőteljes munkákban, szuggesztív képekben reflektál a témára, és írja tovább az életművét. A felejtethető *A kiállítást megnyitom* (2015–2017) után,

foró: Berényi Zsuzsa

BUKTA IMRE: Akasztott fa, 2017, térinstalláció

FELUGOSSY LÁSZLÓ:
Kávéházi kihúlt feketék, 2017,
helyspecifikus tárgyinstalláció

FELUGOSSY LÁSZLÓ:
Múlt, 2017,
helyspecifikus tárgy- és
videoinstalláció

az *Egyenes gerincre állított fák* (2017) című fotósorozatban egyetlen ötlet variációit látjuk, a kamera a valamilyen módon a függőlegestől eltérő fák, fatörzsek vonalát veszi alapul, és hozzájuk igazítva a látványt különös, megdőlt, irreális világot mutat. Olyan világot, amely lebeg, mert egy lehetőséget ábrázol. A képek nagy száma, relatíve kis mérete és az installálásnak kicsit az amatőr kiállításokra emlékeztető kivitelezése azonban ugyancsak fárasztóvá teszi a sorozatot.

A *Nyugdíjas klub* (2017) brutálisan érzéki, nyomasztó, vicces, szánalmas, pontos/magyar víziójában mutatja fel Bukta eljövendő 65. születésnapjának, de természetesen minden magyar nyugdíjas tipikusnak is mondható születésnapjának képét, miliójét, szinte ízét és szagát is. A *Háztető* (2017) háznyi installációjában egy kataton állapotba, lét- és néphelyzetbe láthatunk bele voyeurként, beesik, csepeg az eső a tetőn, és senki nem javítja, nem oldja meg a problémát, nem állítja meg a romlást, legfeljebb lassítja.

Az *Almafa* (2017) az egyetlen munka a kiállítás sötétnek nevezhető Bukta-univerzumában, amely valami abszurd reményre jogosít fel, a finom, erős és egyszerű video-

SZIRTES JÁNOS:
Halálos Karácsony III., 2016,
térinstalláció

Fotó: Berényi Zsuzsa

munkában az almák szép lassan „felesnek”, felszállnak a fára, meghazudtolva és áthúzva a természet vastörvényét és helyreállítva a helyreállíthatatlant, visszafordítva a pusztulást. Amely pusztulás és pusztítás ott van a hatalmas, érzéki, ember formájú *Akasztott fában* (2017), az *Őreg gyümölcsös* (2017) természetlen, gyökértelen és gyümölcstelen, természetellenesen, nem éltető közegben lebegő, halott fáiban. És ott van a pusztulás lehetősége a kétféle módon is megmutatott rabság motívumában, a *Folyosó* (2017) és a *Rab vagy* (2017) súlyos, klausztrófós és fenyegető műveiben, amely művek kontextusa és oka némileg kérdéses, rejtélyes.

Szirtes János installációi, videói komplexitása és változatos stratégiai miatt nehezen jellemezhetőek összefoglalóan és tömören, inkább a leírások pontosságát és a jelentéstulajdonítás függesztését javasolják, azaz egyfajta jelenlét, prezencia, események és folyamatok körülírását. A munkák létmódja változatos, vannak statikus, önmagukba visszatérő és mindig ugyanabban az állapotban megtekinthető művek, és vannak a kiállítás ideje alatt folyamatosan alakuló. Szirtes nemcsak a levitáció vagy a lebegés fogalmaival játszik, hanem a folyamattal mint olyannal is.

A *Lebeg I.* (2017) egy erős, érzéki videó és egy szinte vakító installáció, fényfolyam együttese. A videón Szirtes egy hatalmas halat szorít magához, az arcához, és szinte simogatja vagy törölgeti magát vele, majd egy égőkből álló fényágyra helyezi azt, s az égőkből alkotott vakító fényfolyam a valós térben is szétterül, benne két csónakkal, pontosabban halbárkával, olyan edénnyel, eszközzel, amelyben a halászok a kifogott halat szokták tartani. Az installációban tér és videó összekapcsolódik, egymásra rímel, a hal motívuma pedig a keresztény szimbolikát hozza mozgásba.

A *Lobog* (2016) ugyancsak tér és videó összekapcsolására épít, sajátos zászlókat látunk a térben, farudakra erősített ruhákat, a művész gyerekei kinőtt ruháit – a videón ezekkel a zászlókkal mutat be gyakorlatokat Szirtes. Az esemény nagyon személyes és nagyon humoros is egyben a figura csetlése-botlása miatt. A vicces, néha clown jelleg Szirtes alakjának, arcának egyik jellegzetessége, van benne valami Buster Keaton már-már metafizikai komolyságából, eltökéltségéből.

Fotó: Berényi Zsuzsa

A keresztény motívumokkal való játék a *Lebeg III.* (2017) című munkában is jelen van: a térbe belogatva két keresztbetett fenyőfát láthatunk, a videón pedig két egymást fel-felemelő, így keresztalakzatot képező alakot. A fák apró motorok által működtetve rezegnek, így előbb-utóbb kiszáradva elvesztik majd tűleveleiket. A karácsony motívuma a *Halálos Karácsony III.* (2016) című műben bukkan fel újra, egy abszurd, mondhatni baleseti kontextusban, a vörös zsinórral összekötött, csomózgatott törött székekben, amelyek mintha Leonardo Utolsó vacsorájának hosszú asztalán állnának. A kötél, a megkötözés a *Folyamat* (2016–17) című videoinstalláció egyik hangsúlyos munkájában, az Arnulf Rainer-képekre emlékeztető megkötözéses videóban összekapcsolódik a halmotívummal. Szirtes, miután szorosan, fájdalmasan és szuicid módon megkötözte, átkötötte a fejét, a végén tátogó mozgást végez a szájával. A megkötözés, megkötözöttség persze a *Folyamat* terme nagyméretű videójának is fő motívuma.

A *Töredezett önarckép* (2017) az én destruált, dekonstruált, szétszóródó és rekonstruálhatatlan, folyton változó identitásainak, alakzatainak tükré. Mintha egy Szirtes-puzzle-t látnánk, ezer arcot a tízezer vagy megszámlálhatatlan arc közül. Entoredékeket, amelyek mintha épp egy megkötözés miatt hullottak volna szét kis négyzetekre, mintha kötél vágta volna darabokra az arcok sokaságát, amelyek összességükben egy labirin-

tusra hasonlítanak, ami akár a kiállítás terének reflexiója is lehetne. A *Zsizsik – pro. 104* (2017) erős, hatásos elemekből állva explikálja, variálja a már máshol is jelen lévő haláltémát. Szirtes egy laptopot nyit és csuk, és hol ő, hol egy halálfej jelenik meg a képernyőn, miközben a sötét térben felhalmozott tévéképernyők vak, szemcsés szemei véletlenszerűen kapcsolnak ki és be. A laptop nyitása-csukása egy hal tátogására emlékeztet.

Az *Úthenger* (2016/17) című műben meglepő és váratlan módon megjelenik a 18-as karika a kiállításon, mivel az installáció terében káromkodást hallunk, a falon lebegő talicskákon pedig obszcénnek tekinthető rajzok láthatóak, miközben az egyik videón Szirtes ezeket a rajzokat próbálja lemosni egy úthengerről. A másik videón egy füvet kaszáló férfi társaságában ugyanezen az immár tiszta úthengeren egy széket tör szét a művész. Az installáció és a kép erős, megfejthetetlen és dadaista. Ha az ember legközelebb talicskát lát, hát káromkodni támad kedve, és összefirkálni egy úthengert. Ilyen a művészet és a kiállítás hatalma.

SZIRTES JÁNOS:
Folyamat, 2016-17,
videoinstalláció,
videoperformansz

BUKTA IMRE:
A háztető, 2017,
térinstalláció